

Academicianul Cristian Hera la 90 de ani*

*Valeriu Tabără***

Domnilor vicepreședinți ai Academiei Române,
Domnule secretar general,
Domnilor rectori,
Doamnă ministru,
Doamnă consilier,
Domnule președinte al Secției de științe agricole și silvice a Academiei Române,

Stimați colegi din Academia de Științe Agricole și Silvici, care sunteți prezenți într-un număr mare astăzi aici,

Stimată și onorată asistență,

Vreau să vă mărturisesc că, deși de-a lungul anilor mi-am controlat întotdeauna emoțiile, în momente dificile, astăzi, am mari emoții. Am emoții, în primul rând, pentru că am ocazia să vorbesc despre personalitatea, omul, profesorul, cercetătorul, academicianul, românul Cristian Hera. Și nu este deloc ușor! În principal pentru că evenimentul pe care-l marcăm, de împlinire a vârstei de 90 de ani al unei astfel de personalități remarcabile, de tipul celei pe care o sărbătorim împreună, cele două Academii, și mulțumesc Academiei Române pentru acest moment, este unul care nu se referă numai la om. Se referă la tot ceea ce a realizat într-o viață întreagă. Și anume, de implicare într-un domeniu, care, la prima vedere pare ușor, este tratat de noi cu multă ușurință și nu de puține ori este plasat undeva la periferia a ceea ce înseamnă știință, referindu-mă la agricultură și știința agronomică. Știu bine ce spun și cu ce ne confruntăm astăzi. Se uită de cele mai multe ori că agricultura nu este altceva decât o biologie dez-

voltată și aplicată. Este cea care ne asigură și ne va asigura viitorul.

Dar subliniez faptul că, odată cu sărbătoarea de astăzi, noi readucem în actualitate și sărbătorim și cercetarea științifică românească prin Academia Română, pentru că în acest fel remarcăm și reasezăm cercetarea științifică agricolă în societatea românească, acolo unde ar trebui să-și găsească locul.

Mi-am permis s-o spun și o spun în această celebră Aulă pentru prima dată că, în istoria cercetării agricole românești, există câteva personalități care au marcat această cercetare. Unul este Gheorghe Ionescu-Șișești, pe care domnul academician Cristian Hera l-a avut ca mentor aproape o întreagă viață și a fost un crez, un imbold, un obiectiv de a-l urma și de a continua ceea ce eminentul om de știință din domeniu a gândit și a organizat în deceniul trei al secolului trecut. Este vorba de demersurile făcute și finalizate privind înființarea Institutului de Cercetări Agronomice al României (ICAR, 1927). Gheorghe Ionescu-Șișești este unul dintre marii ctitori de știință agricolă și de aceea reprezintă un element esențial de identitate națională. O a doua personalitate care a apărut în spectrul românesc al agriculturii și științei agricole românești este tot un academician. Este vorba de profesorul, academicianul Nicolae Giosan. Lăsând de-o parte zona politică la care ne-am găsit la un moment dat, el este cel care a așezat pe o treaptă superioară, ca instituție, cercetarea agricolă românească, spunem noi, în anul 1969,

*Cuvânt rostit la simpozionul aniversar „Academicianul Cristian Hera la 90 de ani” (18 decembrie 2023, Aula Academiei Române)

**Profesor universitar emerit dr. ing. dr. h. c., președintele Academiei de Științe Agricole și Silvici „Gheorghe Ionescu-Șișești”

înființând Academia de Științe Agricole și Silvicultură, care astăzi poartă numele ilustrului ctitor „Gheorghe Ionescu-Șișești”. Și doresc să adaug aici, și o fac, domnule academician, cu absolut toată responsabilitatea și cu toate argumentele, că a treia personalitate uriașă, care a conferit continuitate sistemului de cercetare științifică agricolă românească după 1989, este academicianul Cristian Hera. Și cred că acesta marchează și va marca pentru totdeauna istoria și evoluția unui sistem, deci nu numai a unui domeniu de cercetare, ci al unui sistem instituționalizat, care a rămas organizat și sper să rămână organizat în așa fel încât el să se constituie într-un moment și un loc de performanță pentru agricultura țării românești.

Aș remarca aici și un alt aspect: faptul că domnia-sa a avut în domeniul științei agricole o evoluție excepțională, aproape greu de imaginat; aceea de la cercetător stagiar până la coordonator și conducător de instituții de cercetare. Vorbesc despre instituții și nu institute sau organizații de cercetare, cum le place unora să le denumească în prezent, care au marcat fundamental zona economică și științifică a României. Agricultură nu a fost niciodată o ramură care să ne țină deoparte, din contră, a fost una dintre cele care au marcat sistemele și determinarea democratică a României, începând cu 1864, cu prima reformă agrară consistentă, reforma din 1921 și apoi toate celelalte (intervenții sau reforme), inclusiv cele de după 1990. Și poate că unele sectoare în care nu funcționăm suficient de bine sunt tocmai pentru că n-am așezat așa cum trebuie aceste relații care se duc de la proprietate până la performanța dată de învățământul și cercetarea agronomică. Aici intervin marile programe pe care domnia-sa le-a lansat de-a lungul anilor. Și aș evidenția că România este prima și singura țară care a organizat și a amplasat experiențe de lungă durată cu îngrășăminte, după o concepție unitară, în rețea geografică, în 21 de unități de cercetare. Datele obținute se materializează astăzi printr-o carte (volumul omagial *Experiențele de lungă durată cu îngrășăminte – 55 de ani în România*), care ar trebui să fie de interes fundamental nu numai pentru România. În opinia mea, un astfel de program, dacă ar fi analizat corect și i s-ar da atenția necesară, nu ar pune probleme, inclusiv pentru programul european Green Deal. Rămân la părerea și

repet că fără astfel de cercetări de lungă durată, atestate, verificate, programul Green Deal, oricât de generos ar fi, nu va putea fi realizat nici la nivelul Uniunii Europene, nici la nivelul României. O spun dintr-un loc sacru și-mi asum această răspundere, este un lucru extraordinar să realizezi peste 55 de ani, cercetări care sunt localizate în principalele zone pedoclimatice ale României, cu principalele culturi specifice zonei, cercetări efectuate cu specialiști de primă mărime, fără o dotare corespunzătoare din punct de vedere al laboratoarelor, să urmărești evoluția efectului îngrășămintelor asupra solului în sistemul acesta de lungă durată, cu o anumită tehnică de realizare și cu anumite cerințe de finalizare, pentru a putea să dai rezultate recunoscute pe plan național și internațional. Suntem printre primele țări, după cea care a pus la punct acest tip de experiențe, pe care noi le-am realizat în rețea. Colegii noștri implicați în această cercetare sunt aici, în sală. Toate sau aproape toate, cel puțin după 1990, sunt făcute fără o finanțare serioasă, așa cum ar fi trebuit să se facă; această situație potențând meritul coordonatorului cercetărilor care le-au realizat.

Aș vrea să mai relatez despre câteva acțiuni. Astfel, i se datorează domnului academician Cristian Hera curajul de a aborda probleme noi, care în prezent fac obiectul unor discuții la nivelul Uniunii Europene. Pe data de 19 decembrie 2023, va avea loc o întâlnire pe problema noilor tehnici de ameliorare a plantelor, care se află într-o dezbatere prelungită. Dacă vă amintiți, cu ani în urmă, aproape 20 de ani, a fost lansată o dezbatere la Academia Română și la Academia de Științe Agricole care s-a materializat apoi cu un material-concluzie ce a fost transmis la Bruxelles, ca poziție a României privind biotehnologiile și ingineria genetică. Din păcate, propunerile au rămas în același stadiu, fără ca problemele importante să fie lămurite până în prezent, deși sunt de mare actualitate în știința mondială pentru că sunt singurele care asigură un progres real și sigur. Este surprinzător cum nu acordăm atenție unor astfel de tematici, repet, unei inițiative excepționale avansate, în condiții nu ușoare, pornite de la domnul academician Cristian Hera și la care am subscris mai multe persoane angajate sau angrenate în sistemul de cercetare. În mod similar, Academia Română și Academia de Științe Agricole și Silvicultură

ce, în urma unor dezbateri extrem de serioase, au elaborat un material care poartă semnătura domnului academician Cristian Hera, privind probleme de renaturare a mediului, a Luncii Dunării. Acea lucrare de amenajare formidabilă concepută și realizată de la izvoarele Dunării și până la Marea Neagră a fost concepută și discutată probabil chiar în această Aula Magna a Academiei Române, într-o dispută între celebrii academicieni Anghel Saligny și Grigore Antipa. Consider că această temă pe care domnul academician Cristian Hera a pornit-o rămâne deschisă pentru o reabordare și o recompleteare a poziției României și a mediului academic pentru ceea ce înseamnă un subiect extraordinar din punct de vedere al deciziei și evoluției ulterioare, întrucât nu este vorba numai de mediu, ci și despre gestionarea resurselor de apă și nu numai, Lunca Dunării făcând parte, în opinia mea, din zona de siguranță agricolă a României.

Doresc, de asemenea, să reamintesc dezbaterile care au avut loc în această Aulă la inițiativa domnului academician Cristian Hera legate de starea pădurilor. Apoi au urmat dezbaterile privind siguranța și securitatea alimentară, urmate de biodiversitate, care de multe ori este privită într-un mod speculativ, nu în cel realist. Dacă ne referim la problemele legate de gestionarea resurselor naturale, acestea au primit o deosebită atenție, în special *solul* căruia domnul academician i-a închinat o viață întreagă, chiar dacă diversitatea preocupărilor a fost multiplă. Dar domnia sa a reușit să dea soluții și să rezolve problemele ample ale cercetării, fiind nu numai coordonator și conducător de instituții, dar și lucrător și pălmaș, de la comanda programelor și a tematicilor de cercetare, până la realizarea lor în câmpurile experimentale, dovadă fiind reuniunile care se organizau la nivel de țară în domeniul agrofitotehnicii, geneticii și în toate celelalte discipline care, practic, astăzi au dispărut.

Aș remarca și ceea ce se făcea în urmă cu câțiva ani, acele reviste de specialitate cu ținută științifică și practică impecabilă publicate, în marea lor majoritate, la inițiativa și cu prezența în colectivul de redacție a domnului academician Cristian Hera.

Domnule academician, Academia de Științe Agricole și Silvici, nu numai ca instituție, ci ca

sistem instituționalizat de cercetare din agricultura României, vă datorează imens. Vă datorează inclusiv acea luptă pe care o cunoaștem bine, susținută împreună, de a păstra un patrimoniu de valoare. Și nu mă refer numai la patrimoniul material, cum este pământul, mă refer la patrimoniul imens constituit din date și creații care ne-ar putea trece de ceea ce înseamnă amenințări ale schimbărilor climatice la adresa producției de hrană și materii prime, atât de necesare pentru economia națională. În același timp, consider că întreaga țară are o datorie uriașă față de cei care au militat și luptat pentru a păstra un sistem de cercetare, o rețea pe care nicio țară din Europa și, probabil din lume, n-o mai are. Un sistem de cercetare, cu unități situate în funcție de condiții pedoclimatice și necesități ale zonelor de influență, împreună cu universitățile de științe agricole, ale căror relații cu cercetarea au fost mereu cultivate de domnia voastră în calitate de conducător, cercetător, cadru didactic, conducător de doctorat. Un sistem de cercetare care poate orienta agricultura României spre viitor. În toate aceste probleme responsabilitatea ne aparține, dar asta nu înseamnă că nu sunt la această dată date experimentale, de mare valoare, certificate național și internațional, care aplicate în practică ar face ca agricultura să nu fie o povară pentru economia națională. Spuneam și data trecută, cu ocazia unei întâlniri avute aici, precum și la o întâlnire cu domnul prim-ministru, că în prezent agricultura românească este cea mai costisitoare ramură economică pe care o avem în economia națională. Trebuie să ne întoarcem la ceea ce a fost construit, organizat și a funcționat de-a lungul anilor, când cercetarea științifică agricolă a oferit soluții la multe dintre problemele cu care s-a confruntat și se va confrunta sistemul agroalimentar românesc. Cercetarea științifică agricolă din România are capacitatea de a răspunde marilor provocări din domeniul securității alimentare. Acest lucru este posibil și datorită activității de o viață desfășurată în domeniu de către sărbătoritul de astăzi, acad. Cristian Hera.

Domnule academician, îmi face o mare plăcere să fiu astăzi aici și în același timp să vă urez să sărbătorim și centenarul tot aici, să beneficiem de ceea ce am acumulat până la această dată din calitatea dumneavoastră de președinte de onoare al Academiei de Științe Agricole și Silvici. Aș

vrea să menționez, onorată asistență, că domnul acad. Cristian Hera nu lipsește de la nicio dezbatere sau activitate importantă, de la ședințele Biroului Permanent, Prezidiu și de la Adunările generale ale ASAS. Este un real sprijin pentru noi cei care, vremelnic, astăzi ne găsim la conducerea ASAS și avem responsabilitatea acestei instituții.

Domnule academician, în numele colegilor mei, al Biroului și Prezidiului ASAS, al tuturor celor care lucrează în sistem și care astăzi sunt într-un număr mare aici în Aula Magna a Academiei Române, vă mulțumim pentru tot ceea ce ați făcut și vă urăm dumneavoastră, familiei și celor de lângă dumneavoastră, să vă dea Dumnezeu puterea să mergeți mai departe și în același timp, an de an, să mai finalizăm câte o lucrare de tipul celei de astăzi, care materializează în ea și rezultate de cercetare, dar mai ales o voință și o dragoste față de ceea ce ați întreprins în viața domniei voastre.

V-aș ruga să-mi dați voie, domnule președinte, să vă înmânez distincția ASAS care se impune în astfel de momente. Măine, de pildă, sărbătorim o serie de seniori ai horticulturii (este un eveniment devenit obicei de două ori pe an) care au împlinit vârsta de 80 de ani. O facem cu multă plăcere și dați-mi voie, domnule academician, stimată asistență, să dau citire mesajului ASAS: *Academia de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Șișești” acordă diploma „Meritul Academic” domnului acad. Cristian Hera, membru titular al ASAS, cu prilejul împlinirii vârstei de 90 de ani și pentru remarcabila contribuție adusă la dezvoltarea cercetării științifice din domeniul agrochimiei.* Diploma este însoțită de medalie, distincția nr. 1 pe care ASAS o oferă personalităților cu contribuție deosebită în domeniul cercetării agricole și al agriculturii.

Vă mulțumim și vă urăm „La mulți ani!”.